

УДК 334:330.3(477)

Н. О. Юріна,
кандидат економічних наук,
Донецький національний університет

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Мале підприємництво виступає повноправним структурним елементом економічної системи. Воно визначає темпи економічного розвитку, сприяє подоланню диспропорцій на окремих сегментах ринку, активізації інноваційної діяльності, розвитку конкурентоспроможності, утворенню нових робочих місць, зниженню рівня безробіття, раціональному використанню різних видів ресурсів.

Незважаючи на безліч позитивних характеристик, суб'єкти малого підприємництва мають низьку життєздатність, є більш чутливими до таких явищ, як інфляція, обмеженість фінансових ресурсів, конкуренція великих корпорацій, високе оподаткування. Саме тому процес розвитку та виконання малими підприємствами своїх функцій потребує всебічної підтримки та оптимізації управлінських рішень.

Дієвість, комплексність та цілеспрямованість напрямків підтримки малого підприємництва залежить від результатів дослідження системи показників його діяльності. Це обумовлює необхідність застосування методик комплексної оцінки розвитку підприємницької діяльності. Основною складністю такої оцінки є визначення узагальнюючого показника соціально-економічного розвитку, на основі якого можна об'єднати різномірні показники діяльності в один – інтегральний показник. В статті для цього застосовується метод багатовимірної середньої.

Аналіз останніх публікацій. Останніми роками іноземні та вітчизняні вчені приділяють увагу методикам комплексної оцінки показників діяльності суб'єктів господарювання, видів економічної діяльності, секторів економіки та ін. Розробкою системи показників для аналізу діяльності різних суб'єктів займаються такі вчені, як А.В. Головач [1], Н.Ю. Брюховецька [2], В.І. Ляшенко [3]. Особливості застосування методу багатовимірної середньої для комплексної оцінки діяльності суб'єктів підприємництва досліджуються у роботах І.М. Прокопчука [4], А.Г. Гранберга [5], О.О. Замкова [6], І.Г. Манчура [7].

Незважаючи на велику кількість досліджень показників діяльності суб'єктів малого підприємництва, недостатньо розробленими залишаються питання комплексної оцінки розвитку суб'єктів під-

приємництва та розробка на її основі дієвих державних та регіональних програм підтримки їх діяльності.

Метою статті є інтегральна оцінка розвитку малого підприємництва України на основі методу багатовимірної середньої для розробки напрямків підтримки діяльності малих підприємств.

Виклад основного матеріалу. Система показників діяльності суб'єктів малого підприємництва, що включає такі групи показників, як кількість суб'єктів, чисельність зайнятих на них, ефективність різних видів діяльності, ресурсів визначає їх роль у розвитку економіки, є інструментом міжрегіональних та міжнародних порівнянь. Кількісна оцінка значень цих показників характеризує окремі сторони діяльності малого підприємництва. Вона не дає однозначної відповіді, в яких регіонах розвиток підприємництва відбувається інтенсивніше, тому що за значеннями кожного показника виділені певні лідери.

На сучасному етапі розробка результативних, пріоритетних управлінських рішень потребує комплексного підходу щодо дослідження розвитку суб'єктів підприємництва за регіонами України на основі узагальнюючого показника. Для визначення інтегральної оцінки розвитку діяльності малих підприємств за регіонами України в цій статті застосовується метод багатовимірної середньої. Цей метод дозволяє на основі величин, що не мають розмірності, надати узагальнюючу характеристику розвитку малого підприємництва. При цьому враховується багато статистичних показників, що характеризують різні аспекти підприємницької діяльності.

Сучасна економіка країни характеризується нерівномірністю розвитку діяльності малих підприємств за регіонами України. Це обумовлено можливостями створення та функціонування, реалізації діяльності підприємств, розвитком ринкової інфраструктури, наявністю кваліфікованих робітників, пріоритетністю видів економічної діяльності, дієвістю регіональних програм підтримки бізнесу. Наявність таких умов потребує об'єктивної оцінки рейтингу кожного регіону за рівнем розвитку малого підприємництва, визначення лідерів та аутсайдерів.

Об'єктом порівняльного аналізу є регіони України. Для проведення аналізу сформована система показників, при цьому необхідно забезпечити одно-

спрямованість впливу показників на діяльність малого підприємництва України [8]. Для цього показники розподіляють на стимулятори і дестимулятори.

Стимуляторами є наступні показники:

X_1 – кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення, од.;

X_2 – питома вага робітників, що зайняті на малих підприємствах у загальному числі зайнятих у підприємстві, %;

X_3 – продуктивність праці, грн/ос.;

X_4 – питома вага обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами в загальному обсязі реалізованої продукції суб'єктами підприємництва, %;

X_5 – капіталовіддача, грн/грн;

X_6 – рентабельність операційної діяльності, %.

До дестимуляторів віднесено показник X_7 – операційні витрати на одиницю реалізованої продукції, коп./грн. Фінансовим результатом від операційної діяльності малих підприємств є операційний прибуток (різниця між операційними доходами і витратами). Зниження операційних витрат впливає на зростання операційного прибутку малих підприємств, тому показник операційних витрат є дестимулятором.

Для порівняння вихідних показників, що мають різні одиниці виміру і спрямованість, виконується їх стандартизація, що полягає у співвідношенні емпіричних значень показника з певною величиною. Базою порівняння доцільно прийняти максимальні значення показників, як еталон розвитку малих підприємств України.

Стандартизовані оцінки (Z_{ij}) для показників – стимуляторів діяльності суб'єктів малого підприємництва визначають як співвідношення показників кожного регіону з їх максимальним значенням:

$Z_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{\max}}$. Так як зв'язок між інтегральною оцінкою та стимулятором повинен бути прямим, а з дестимулятором – зворотним, під час агрегування дестимулятори обов'язково преобразують у стимулятори:

$$Z_{ij} = 1 - \frac{x_{ij}}{x_{\max}}.$$

На наступному етапі для кожного регіону розраховується інтегральне значення (багатовимірна середня) як середня величина з розрахованих стандартизованих показників (m):

$$\bar{p}_j = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{ij}.$$

Метод багатовимірної середньої без скорочення обсягу сукупності, надає можливість побудувати ієрархічну систему групування показників дія-

льності суб'єктів малого підприємництва за регіонами України, вивчити закономірності розподілу, взаємозв'язків та тенденцій розвитку.

Розраховані інтегральні коефіцієнти розвитку малого підприємництва за 2008 и 2012 рр. дозволили визначити рейтинг регіонів України, для графічного наведення якого застосована пелюсткова діаграма (рис. 1).

Комплексна оцінка розвитку малого підприємництва показала, що в 2008 р. за рейтингом інтегрального показника на першому місці розмістилась Чернігівська область (0,5398), а на останньому – Волинська (0,2593). В основному це пов'язано з тим, що саме малі підприємства Чернігівської області здійснювали більш ефективну діяльність за показником операційної рентабельності (13,5%) в умовах фінансово-економічної кризи та погіршення соціально-економічної ситуації у країні. Більш рентабельними в сфері послуг області були підприємства, що займаються фінансовою діяльністю, роздрібною торгівлею товарами та їх ремонтом. Серед промислових підприємств більш рентабельними були підприємства машинобудування, металургії та обробки металу. Крім того, в даному регіоні визначено достатньо високу питому вагу зайнятих робітників на малих підприємствах у загальному числі зайнятих у підприємстві; питому вагу обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами у загальному обсязі реалізованої продукції суб'єктами підприємництва, а також достатньо високий показник капіталовіддачі.

Самий високий рівень розвитку показників малого підприємництва в 2012 р. спостерігається в Кіровоградській області (0,5701), а найбільш низький так само в Волинській області (0,2794), але порівняно з 2008 р. інтегральний показник зріс на 7,8%. У зв'язку з наслідками світової фінансової кризи Чернігівська область у 2012 р. не змогла утримати позицію лідера за рівнем розвитку малого підприємництва. За цей період Кіровоградська область, незважаючи на зниження питомої ваги обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами в загальному обсязі реалізованої продукції суб'єктами підприємництва на 5,6%, віддачі обсягу реалізованої продукції з кожної гривні валових капітальних інвестицій – на 1,9%, збільшила не тільки продуктивність праці на 45,8 грн/ос., але й ефективність діяльності суб'єктів малого підприємництва (рентабельність операційної діяльності в 2012 р. склала 16,8%; в 2008 р. – 2,1%).

Отримання Кіровоградською областю в 2012 р. позиції лідера за розвитком малого підприємництва може бути обумовлено тим, що в 2012 р. на реалізацію заходів регіональної програми розвитку малого підприємництва з бюджету Кіровоградської області було виділено коштів у сумі 700 тис. грн, що більше, ніж у 2011 р. на 550 тис. грн (у 4,7 рази). Виділені кошти спрямовані на фінансування інвестиційних та інноваційно-технологічних проектів діяльності суб'єктів малого підприємництва.

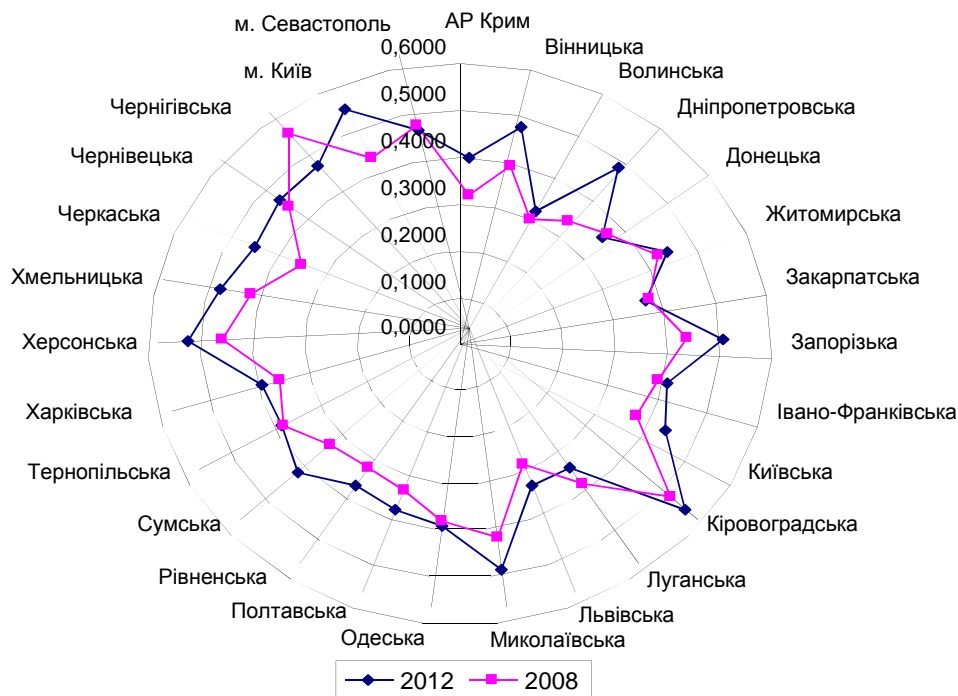

Рис. 1. Розподіл регіонів України за інтегральним показником розвитку діяльності малих підприємств, 2008 та 2012 рр.

Для більш детального порівняльного аналізу показників діяльності малих підприємств на основі інтегрального показника виконано групування регіонів України в 2008 р. і 2012 р. Були апробовані групування з рівними та з нерівними інтервалами (з рівнонаповненими інтервалами, а також з прогресивно зростаючими в арифметичній та геометричній прогресії інтервалами). В групуванні з нерівними інтервалами були отримані порожні групи, тому групування з рівними інтервалами є оптимальним. Це надає можливість побудувати вторинне групування регіонів України за інтегральним показником розвитку малого підприємництва, з виділенням високого, середнього, помірного та низького рівня розвитку показників діяльності малого підприємництва.

Аналіз даних табл. 1 показав, що високий рівень соціально-економічного розвитку малого підприємництва в 2008 р. мали тільки 3 регіони: Херсонська, Кіровоградська, Чернігівська області, їх число збільшилось в 2012 р. до 4 регіонів.

Слід відзначити, що зміни за 2008-2012 рр. відбулися і всередині самої групи. Утримати позицію лідера та збільшити інтегральний коефіцієнт на 14,3 і 7,5% вдалося Херсонській та Кіровоградській областям відповідно. Чернігівська область потрапила до групи середнього рівня розвитку малого підприємництва, знизив інтегральний показник на 15,6%. Миколаївська область (зростання інтегрального показника на 15,3%) та м. Київ (на 29,4%) з групи середнього рівня розвитку перемістилися до групи з високим рівнем розвитку малого підприємництва.

Серед причин незначного зростання кількості регіонів у групі з високим рівнем розвитку малого

підприємництва слід виділити розроблені урядом обмеження на реалізацію діяльності – збільшення суми єдиного податку, зменшення максимальної величини виручки і видів діяльності, що здійснюються за спрощеною системою. Тобто, новий Податковий Кодекс України, не достатньо оптимально об'єднує функції фіскальні, від яких залежить життєздатність країни, та стимулюючі, що враховують зниження податкового тиску на мале підприємництво.

Слід відзначити, що більшість регіонів в цій групі – це аграрно-індустріальні регіони. За останні роки саме в сфері сільського господарства відбулися більш істотні структурні зміни, а саме зростання обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) у 2012 р. порівняно з 2008 р. на 3,9%.

В 2011 та 2008 рр. більша частина регіонів України знаходилась у групі з помірним (відповідно 9 та 12 регіонів) та середнім (відповідно 11 та 8 регіонів) рівнем розвитку інтегрального показника. Слід відзначити, що в даних групах не відбулися істотні зміни за 2008-2012 рр. Однак, положення малого підприємництва у Чернігівському регіоні погіршилось, він перемістився з групи високого рівня розвитку до групи середнього рівня. Дніпропетровський регіон покращив положення, із групи з низьким рівнем розвитку перемістився до групи з середнім рівнем розвитку малих підприємств, темп зростання інтегрального показника за 2008-2012 рр. – 49,7%. Всередині цих груп 4 регіони (Київська, Вінницька, Сумська та Черкаська області) здійснили перехід із групи з помірним рівнем розвитку до групи з середнім рівнем розвитку показників діяльності малих підприємств. Темпи приросту інтегрального показ-

**Розподіл областей України за інтегральним показником розвитку
малого підприємництва в 2008 та 2012 рр.**

Інтегральний показник розвитку малого підприємництва	2012		2008	
	всього, од.	назва області	всього, од.	назва області
Низький	3	Волинська, Донецька, Закарпатська	4	Волинська, АР Крим, Дніпропетровська, Львівська
Помірний	9	Луганська, Львівська, АР Крим, Івано-Франківська, Рівненська, Полтавська, Харківська, Тернопільська, Житомирська	12	Донецька, Черкаська, Рівненська, Закарпатська, Вінницька, Сумська, Полтавська, Київська, Харківська, Івано-Франківська, Житомирська, Луганська
Середній	11	Одеська, м. Севастополь, Київська, Вінницька, Черкаська, Дніпропетровська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська, Хмельницька, Запорізька	8	м. Київ, Тернопільська, Одеська, Запорізька, Хмельницька, Чернівецька, м. Севастополь, Миколаївська
Високий	4	Миколаївська, м. Київ, Херсонська, Кіровоградська	3	Херсонська, Кіровоградська, Чернігівська
Всього	27	-	27	-

ника за 2008-2012 рр. для даних регіонів становили відповідно 17,3%, 23,4%, 23,9% та 27,2%.

В групах з помірним та середнім значеннями інтегрального показника розвитку малого підприємництва отримано більш низькі результати за показниками, що досліджуються, порівняно з групою з високим рівнем розвитку малого підприємництва. Це свідчить також про те, що мале підприємництво за регіонами розвивається достатньо рівномірно, незважаючи на нерівномірний соціально-економічний розвиток регіонів України.

Серед основних причин такої ситуації є різний рівень розвитку економічного потенціалу регіонів; диверсифікація за видами економічної діяльності; невідповідність структури обсягів виробництва місцевому природничо-ресурсному потенціалу; несприятливі демографічні та екологічні тенденції; недостатній розвиток ринкової та соціальної інфраструктури; нестаток фінансових ресурсів для реалізації регіональних соціально-економічних програм підтримки малого підприємництва. Більшість регіонів України мають рівні передумови для прискорення темпів розвитку малого підприємництва, а також підвищення його ефективності.

Низький рівень розвитку показників малого підприємництва України в 2008 р. мали 4 регіони: Волинська, Дніпропетровська, Львівська області та АР Крим. В 2012 р. порівняно з 2008 р. їх число зменшилось до 3 регіонів: Волинська, Донецька та Закарпатська області. З групи з помірним рівнем розвитку Донецька та Закарпатська області в 2012 р. перемістилися до групи з низьким рівнем розвитку малого підприємництва, темп зниження інтегрального показника за 2008-2012 рр. відповідно склав 3,6 та 2,5%. При цьому Львівська область та АР Крим збільшили значення інтегральних показників відповідно на 16% та 27,1% і перейшли до групи з помірним рівнем розвитку малого підприємництва. Регіони з низьким рівнем розвитку малого підприємництва підтверджують той факт, що не всі малі підприємства України змогли протидіяти міжнародній фінансовій кризі. У цих регіонах відзначено дос-

татньо низьку питому вагу зайнятих робітників на малих підприємствах у загальному числі зайнятих у підприємстві, питому вагу обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами в загальному обсязі реалізованої продукції суб'єктами підприємництва, а також низькі показники продуктивності, капіталовіддачі та операційної рентабельності.

Слід відзначити, що дослідження областей України за рівнем розвитку малого підприємництва дає можливість визначити області з найбільшим та найменшим інтегральним показником, тобто в процесі комплексного аналізу показників розвитку малого підприємництва визначається, які регіони України є лідерами, а які мають низький рівень та темпи розвитку діяльності малих підприємств. Наслідки зміни рангів регіонів України за розміром інтегрального показника за 2008 та 2012 рр. можна навести на основі дрейфограми (рис. 2).

На основі наведеної дрейфограми можна зробити висновок, що області, в яких у 2012 р. показник рангу знаходився нижче отриманого значення в 2008 р., покращили свої позиції порівняно з 2008 р. та навпаки. Однак, підвищення інтегрального показника розвитку підприємницької діяльності не завжди свідчить про підвищення позиції в ранжуванні. Так, Миколаївська та Волинська області, незважаючи на підвищення інтегрального показника, в 2012 р. залишилися на тих самих місцях, які вони займали в 2008 р.

Слід відзначити, що в докризовий період 2005-2007 рр. лідерами за розвитком малого підприємництва були Донецька, а також Дніпропетровська та Харківська області, що демонстрували інтенсивний розвиток основних показників діяльності малого підприємництва.

Донецька область – це потужний промисловий регіон з високою концентрацією галузей важкої промисловості. Вона займає ведучі місця щодо випуску багатьох видів промислової продукції. Недостатній розвиток малого підприємництва обумовлений наявністю на території регіону значної кількості круп-

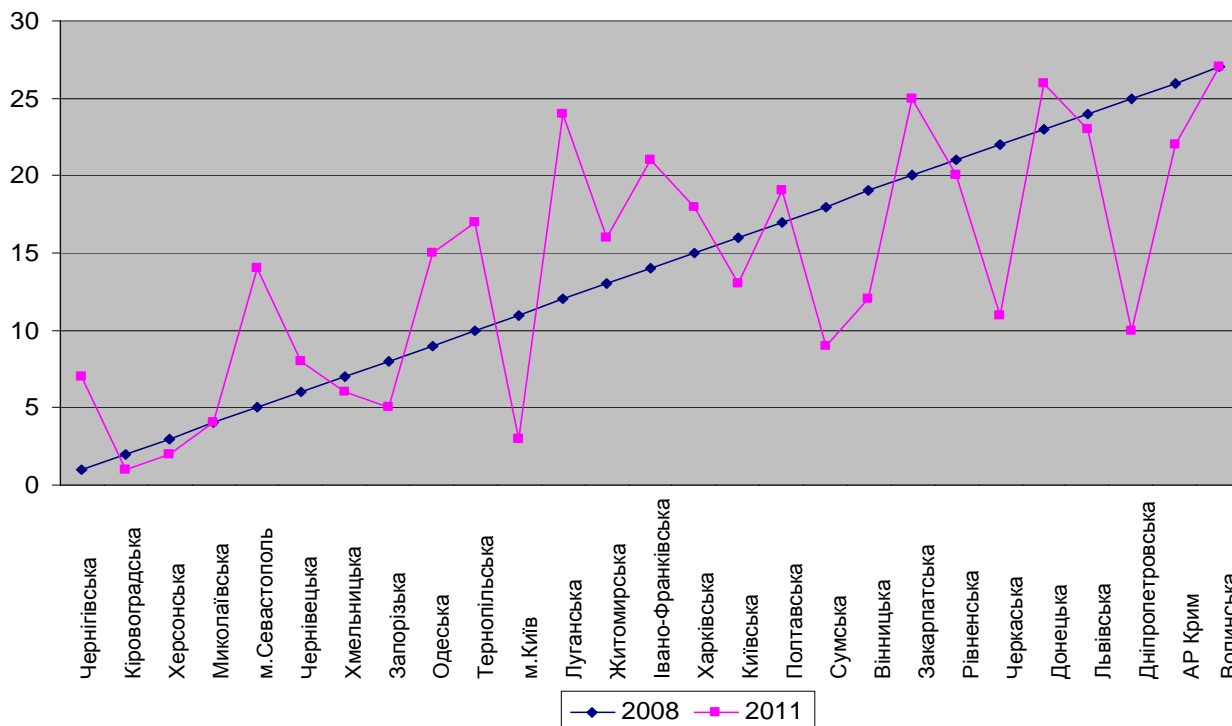

Рис. 2. Дрейфодіаграма рангів регіонів України за рівнем розвитку малого підприємництва, 2008 і 2012 рр.

них підприємств. Донецький регіон має конкурентні переваги перед більшістю областей України за рядом показників діяльності малого підприємництва. Успішний розвиток обумовлений значними інвестиціями в економіку регіону та її структурною перебудовою.

Проведений аналіз свідчить, що негативні тенденції в розвитку малого підприємництва Донецької області були підсилені кризою 2008-2009 рр. Вони обумовлені також тим, що в структурі економіки Донецької області превалюють великі підприємства базових галузей промисловості (вугільної, металургійної, хімічної). Наслідки кризи спричинили втрату позицій у підприємницькому секторі регіону. Подальший розвиток потребує розробки заходів щодо зміни негативної ситуації в економіці області.

Для розробки регіональних програм підтримки та розвитку малого підприємництва України необхідно оцінити вплив кожного фактору на формування загальної інтегральної оцінки рівня розвитку малого підприємництва регіонів. Для цього слід проаналізувати зміну інтегрального показника під впливом зміни структурних показників за період 2008-2012 рр., розрахувавши наступне співвідношення:

$$\Delta y_{абс} = \frac{\Delta y_{відн}}{\sum Z_{ij}^1 - \sum Z_{ij}^0} \cdot \Delta a,$$

де $\Delta y_{абс}$ – абсолютна зміна інтегрального показника j-ого регіону під впливом фактору a;

$\sum Z_{ij}^1, \sum Z_{ij}^0$ – інтегральний показник j-ого регіону відповідно в 2012 та 2008 рр.;

$\Delta y_{відн}$ – темп приросту інтегрального показника j-ого регіону;

Δa – абсолютна зміна фактору a.

Найбільше зниження інтегрального показника розвитку малого підприємництва в регіонах України в 2012 р. відбулося під впливом зменшення кількості малих підприємств на 10 тис. осіб. наявного населення, питомої ваги обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами в загальному обсязі реалізованої продукції суб'єктами підприємництва та операційних витрат на одиницю реалізованої продукції. Зростання інтегрального показника відбувалось під впливом продуктивності праці, капіталовіддачі та рентабельності операційної діяльності.

Висновки. Для того щоб більшість регіонів мали певний потенціал та в майбутньому змогли підвищити ефективність основних показників діяльності малого підприємництва необхідно вирішити наступні проблеми, що обумовлені специфікою великого мегаполісу та післякризовими ускладненнями економічної ситуації. Серед основних з них є складності реалізації продукції; забезпечення конкурентоспроможності продукції; подолання бар'єрів освоєння нових ринків; нестача фінансових ресурсів та приміщень для розвитку малого підприємництва; недостатні можливості пошуку нових бізнес-партнерів та формування бізнес-зв'язків; адміністративні бар'єри; нестаток кваліфікованих кадрів, умінь та інформації щодо здійснення підприємницької діяльності; зростання цін на енергоносії та сировину.

Основними напрямками державної підтримки малого підприємництва є: удосконалення та систематизація законодавчої бази; формування ефективної інфраструктури підтримки та розвитку малого підприємництва; сприяння розвитку співпраці між малими та великими підприємствами; удосконалення спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності; здійснення фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва; заохочення суб'єктів малого підприємництва до виконання інноваційних та соціально-економічних програм, реалізація виробленої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами для державних та регіональних потреб.

Подальший розвиток малого підприємництва можливий лише за умов раціонального співвідношення дієвих методів та напрямків державної політики. Ефективні економічні реформи визначають розвиток малого підприємництва регіонів та економіки в цілому. Послідовні та цілеспрямовані напрямки державної політики забезпечать ефективність діяльності суб'єктів малого підприємництва України, як ведучого сектору економіки.

Література

1. **Головач А. В.** Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. – К.: КНЕУ, 2005. – 333 с.
2. **Брюховецкая Н. Е.** Методика отбора факторов малого бизнеса, влияющих на капитализацию региональной экономики (на примере Донецкой области) / Н.Е. Брюховецкая, Е.Ю. Гудкова // Научный вестник ДГМА. – 2010. – №1(6Е). – С. 250-254.
3. **Ляшенко В.І.** Малий бізнес та післякризовий економічний розвиток України: Монографія / М.Ю. Ануфрієв, О.І. Благодарний, В.І. Ляшенко та ін. [за ред. В.І. Ляшенко]. – Донецьк: ІЕП НАН України, ФОП О.В. Масютенко, 2010. – 246 с.
4. **Прокопчук І.М.** Система показників для статистичного вивчення діяльності підприємств / І.М.Прокопчук // Статистика України. – 2011. – №2. – С. 43-46.
5. **Гранберг А. Г.** Основы региональной экономики / А. Г. Гранберг. – М.: ГУВШЕ, 2000. – 650 с.
6. **Замков О.О.** Математические методы в экономике: учебник / О.О. Замков, А.В. Толстопятенко, Ю.Н. Черемных. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, Издательство «ДИС», 1998. – 368 с.
7. **Манцуоров І.Г.** Розвиток малих підприємств (статистичне оцінювання впливу на економічне зростання та конкурентоспроможність країни): монографія / І.Г. Манцуоров, С.С. Ващаєв, С.Г. Дрига та ін. – К.: КНЕУ, 2009. – 181 с.
8. **Статистичний щорічник України за 2012 рік:** статистичний збірник / за ред. О.Г. Осауленка, Н.П. Павленко. – К.: ТОВ «Август Трейд»; Державна служба статистики України, 2013. – 559 с.

Юріна Н. О. Інтегральна оцінка розвитку малого підприємництва України

Стаття присвячена проведенню інтегральної оцінки розвитку малого підприємництва України на основі методу багатовимірної середньої для розробки напрямків підтримки діяльності малих підприємств. Метод багатовимірної середньої без ско-

рочення обсягу сукупності, надає можливості побудувати ієрархічну систему групування показників діяльності суб'єктів малого підприємництва за регіонами України, вивчити закономірності розподілу, взаємозв'язків та тенденцій розвитку. Розраховані інтегральні коефіцієнти розвитку малого підприємництва за 2008 та 2012 рр. дозволили визначити рейтинг регіонів України. З'ясовано, що мале підприємство за регіонами розвивається достатньо рівномірно, незважаючи на нерівномірний соціально-економічний розвиток регіонів України. Запропоновано основні напрямки державної підтримки малого підприємництва.

Ключові слова: суб'єкти малого підприємництва, інтегральна оцінка, метод багатовимірної середньої, напрямки державної підтримки.

Юріна Н. А. Інтегральна оцінка розвитку малого підприємництва України

Стаття присвячена проведенню інтегральної оцінки розвитку малого підприємництва України на основі методу багатовимірної середньої для розробки напрямків підтримки діяльності малих підприємств. Метод багатовимірної середньої без скорочення обсягу сукупності, дає можливість побудувати ієрархічну систему групування показників діяльності суб'єктів малого підприємництва по регіонах України, вивчити закономірності розподілу, взаємозв'язків та тенденцій розвитку. Розраховані інтегральні коефіцієнти розвитку малого підприємництва за 2008 і 2012 гг. дозволили визначити рейтинг регіонів України. Визначено, що мале підприємство по регіонах розвивається достатньо рівномірно, незважаючи на нерівномірне соціально-економічне розвиток регіонів України. Предложено основні напрямки державної підтримки малого підприємництва.

Ключевые слова: субъекты малого предпринимательства, интегральная оценка, метод многомерной средней, направления государственной поддержки.

Yurina N. A. Integral assessment of small business development in Ukraine

The article is devoted to carrying out an integrated assessment of small business development in Ukraine on the basis of a multi-dimensional medium for the development of areas of support of small businesses. The method of multidimensional medium without reducing the aggregate, gives the opportunity to build a hierarchical grouping system performance of small businesses in regions of Ukraine, to study the distribution patterns, relationships and trends. The calculated integral ratios of small business development in 2008 and 2012. possible to determine the rating of Ukraine's regions. It was determined that the small business by region is developing quite uniformly, despite the uneven socio-economic development of regions of Ukraine. The main directions of state support of small business.

Keywords: small business, integrated assessment, multi-dimensional medium, support of small business.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2015
Прийнято до друку 16.09.2015